

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Cur dicat se non ascendere ad diem festum, cum paulo post ascenderit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

ambitibus moribus, quorum sodalitia improba no- uimus. Eurypidis etiam illa laudantur.

Ὅστις δὲ ὁμιλεῖν ἠδεται κακοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἔστιν ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι, ταῖς πρὸς ἐστὶν οὐκ ἔστιν ἠδεται ἔξωθεν.

Qui cum improbu gaudet viuere, nunquam rogauit, sciens eum talem esse, quales illi quibuscum conuersari gaudet. Mundi itaque amicitia malos ostendit, non enim viuere eius legibus contentaneè possunt, qui facta illius improbant. Christum autem odit, qui monitor est, & testis scelerum illius. Coriginon vult, pro vitiiis, tanquam patrimonio pugnare. Fratribus suis ad festum iuratis, & acerba principum odia contra se intellecturis hoc inculcat, vt planè percipiant, odiorum, obreftationum, infidiarum vnicam esse causam, quod vitia sua reprehendi viderent.

QVÆSTIO II.

An omnia mundi opera mala sint?

§. i. Caluinus mundum pro non renatis accipit, eorū omnia opera damnari scribit. [Quod si iudicio Christi acquiescimus fateri necesse est, totam hominum naturam adeo vitiosam esse, vt nihil inderecti, nihil sinceri, nihil boni otiri queat.]

Verum quidem sensum ista sententia habere possent, si nomine recti, boni, sinceri operis intelligatur opus ex fide, charitateque profectum, & ad vitam æternam proficiens. Hoc enim in non renatis nullum esse potest. Atqui Caluinus omne opus hominis infidelis scilicet eū de purat, & vt Beza ait: omne opus optimè factum miles miles infernum mereri. Hoc noua hæresis delirat, Christus non dixit. Mundi opera mala esse asserit, non dicit nullius mali vllam esse opus bonum. Bonum inquam moraliter, nec pœna dignum. Nam bonus in malo est aliquis affectus; scripta enim est in Gentium cordibus lex naturæ, quam etsi non seruant, non tamen in omnibus actionibus violant: vt etiam postea notos Caluini in Belgio cognoscant. Hieron. T. 3. Epistol. 140. Amo is & odi in nobis esse semina. Et Epistol. 151 ad Algotium quæstio 8. Naturalem legem inesse doct nationibus, testimonium perhibente conscientia: quæ de malo opere bonum testimonium ferre non potest. & T. 4. S. in c. 24. Isaia fol. 90. Audiant Iudæi, qui se solos legem accepisse Domini gloriantur, quod vniuersa primum gentes, totusq; orbis naturalem accepit legem. & dicitur co postea lex data sit per Moysen, quia prima lex dispensata est. De qua apostolus loquitur: Cum enim gentes quæ non habent legem, naturaliter ea quæ legem sunt faciunt: ipsi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Qui itur has legis obseruauerint, præmia consequentur: qui autem neglexerint eas, sustinebunt quæ nunc sermo propheticus conuincitur.

Sunt igitur actiones moraliter & ciuilitate bonæ, & cum nulla circumstantia vitiantur, sine vllō peccato.

Et lib. 9. in cap. 29. Ezech. Mercede eos donari faceret. Cæterum ex eo quod Nabuchodonosor mercedem accepit boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei iudicio præteriri. Vnde & per Hieremiam Nabuchodonosor columba Dei appellatur, eo quod aduersum populum peccatorem Dei seruerit voluntati. Et adducant, inquit, seruum meum Nabuchodosor. Ex quo perspicuum est, condemnari nos comparatione gentium si illi lege faciant naturali, quæ nos etiam scripta negligimus.

Eadem est S. Augustini sententia. Quis licet negt vere bonum esse opus, quod est sine iustitiâ, vt per sit ad vitam æternam: imo vix bono sine fieri ab impiis bona opera existimet, tamen lib. de Spiritu & litera cap. 28. pronunciat, posse quædam esse bona. Quæ

Adam Conzen in Euang. Tom. II.

vsque adeo in anima humana imago Dei detrita non est. vt nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint; vnde merito dici potest, etiam in ipsa impietate vitæ suæ, facere aliqua legis, vel sapere. Nec multum abest Caluini sententia à Manichæismo, & Illyricismo, qui prorsus corruptam hominis substantiam per originale peccatum arbitrantur. Quæ de re multa Wigandus Lutheranus, aliique. Illyricus vero substantiam, & maliciam Satanae eandem esse rem scribit, in collat. cum Wigando. Ita libri Spangenbergii, Petrei, Hondelini. Quæ cum omnia considerantur facile apparet, non minora incommoda à Caluinistis induci, cum peccatum accidens, & rem corruptam appellant, quam cum substantiam dicunt Illyricani. Mundi igitur quæ hominum opera mala sunt, quæ ex malo mundi principio proueniunt, quæ malarum cupiditatum energia perficiuntur.

VERSUS 8. & seq.

Vos ascendite ad diem festum hunc. ego non ascendo ad diem festum istum: quia meum tempus nondum impletum est, &c.

QVÆSTIO I.

Cur dicat se non ascendere ad diem festum cum paulo post ascenderit?

§. i. Occasionem blasphemie hoc ex loco arripit Porphyrium testis est Hieronymus lib. 2. contra Pelagian. Sequi enim alterutrum contendebat: Vel mendacem, vel inconstantem Dominum fuisse. Respondent nonnulli legendum esse ἐπισημασμένον, ita Chrysostomus, alii, codex Vaticanæ Bibliothecæ legunt. Hæc alii lectio non placet, cum quod causa obiectio non esset, tum quod fratres expectassent; respondit enim ita fratribus, vt existimarent non esse secuturum. Verum lectio lectio opponitur, & abuti Porphyrius corrupta lectio potuit, nec fratres iussi ascendere, inuito se comites non obtruderent. In quibusdam abest ἐπισημασμένον, in aliis τῶν ἰουδαίων, Syrus habet, non ascendo nunc. Cyrillus ait non ascendere, vt festum more aliorum agat, sed vt Iudæos moneat, & doceat. Alii non ascendo ad patiendum, alii non ascendo ad diem primum festum, qui primus festus erat. Alii non ascendo vt homo. Facillima expositio: non ascendo μεθ' ὑμῶν vt Chrysostomus ait, vobiscum, nec ad primum diem festum. Cautela erat: ne magno comitatu calumnie ansam daret, quasi affectaret regnum. Quamuis quidam prima die venisse existiment, idq; esse festo mediante, circa meridiem; nam totus in eo erat, vt quasi in occulto veniret, & subito in templo appareret. Euntibus ergo fratribus mansit Syrus Ἐπισημασμένον, quod nota marginalis interpretatur ἡμεῖς νοαὶς, cum illi præcessissent secutus est, ἡμεῖς ἰσραὴλ, inquit Chrysosto. Ἐδόντων, ἡ ἐφ' ἡμῶν ἔσονται ἡμεῖς. Non equum erat ipsis exastuantibus, & excaescentibus, incidere.

Noluit ire cum fratribus.

VERSUS II. & seq.

Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant, ubi est ille? Et murmur multus erat in turba de eo. Quidam enim dicebant, &c.